RÉSIDENCE SUPÉRIEURE AU TONKIN
DEPOT LEGAL
Nº 80 : 0502
DEPOT LEGAL INDOCHINE
Nº 2050

NĂM THỨ MƯỜI HAI. — SỐ THỨ 12000 NGÀY THỨ NAM 20 MARS 1924

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Một năm.	Các làng và Các công-sở	Sáu tháng.	Ba tháng.	Một tháng.
Báo-quán và Trung-kỳ	6 $ 00	»	3.00	1.50	0.50
Ngoài Cao-Miên và Bắc-Kỳ	6 $ 90	8.00	3.50	1.75	0.60
Cả nước Cao-Miên	6 $ 30	9.00	3.20	1.60	0.55
Báo-quán và Trung-kỳ	6 $ 30	9.00	3.20	1.50	0.50
Ngoài Cao-Miên và Bắc-Kỳ	6 $ 60	9.00	3.30	1.65	0.60
Cả nước Cao-Miên	12 $ 00	»	6.00	3.00	1.00

Les abonnements partent au 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN V-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE Nº 150

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.
1re page : One seule insertion. . . . 0 $ 50 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Một hạng người ta nên giúp đỡ

Nói đến một hạng người ta nên giúp đỡ có lẽ nhiều ngài nghi ngay đến những hạng nghèo đói khốn cùng phải làm lụng vất vả như thân trâu ngựa hay là phải làm việc hành khất để có miếng cơm ăn manh áo mặc, để khỏi bị tứa cơ đốt ruột, dao hàn cắt da. Hạng người đó quả thật ta nên giúp đỡ, việc ấy đã cố nhiên, chẳng phải nói các nhà có hảng-tâm hằng-sản cũng đã thừa biết cả rồi.

Cái hạng người mà ký-giả muốn nói-đây không phải là hạng người nghèo khó về đường vật-chất, mà là hạng người túng bấn về đường tinh-thần, tức là hạng thất học hay là hạng học thức dở-dang ấy. Hạng thất học là những người xưa kia vì cảnh-ngộ, vì tình thế gia-đình bức bách mà không được hưởng một chút học-thức nào; ngày nay tuổi đã cao, dù có muốn học cũng khó lòng học được, đành chịu mang tiếng là hạng bất thức-dy. Hạng đó hiện nay ở nước nhà nhiều lắm, có lẽ nếu điều tra kỹ lưỡng thì được đến chín phần mười quốc-dân là ít. Hạng học-thức dở dang tức là hạng đã có theo đòi nghiên bút ít lâu, hoặc ở nhà, hoặc ở trường, cái sức học đến bực đệ nhất cấp là cùng, chỉ vì nhà nghèo hay học kém mà không nối lên học trên được, phải xoay ngang tìm nghề kiếm ăn. Hạng này mấy năm nay, từ khi có hạn tuổi mới cho lên học học trên, nghe chừng chiếm một số cũng khá to vậy.

Làm sao ta phải giúp đỡ hạng thất học và hạng học dở dang? Điều đó các nhà thức-giả tất cũng rõ. Người ta không phải chỉ sống về vật-chất, về ăn uống mà thôi, người ta lại còn sống về tinh-thần, về tri-thức nữa. Nếu không học-thức thì cái đời người thiếu hẳn một phần, như thế chẳng đáng tiếc lắm ru! Hạng thất học tức là hạng chỉ sống có một nửa thôi, như thế thì cái đời người của hạng đó chẳng kém mất giá-trị, kém đường sung sướng hay sao! Ta trông thấy người nào nghèo khổ không có cơm ăn áo mặc phải chịu đói rét, ta trong lòng cảm-động mà sinh lòng thương người, muốn cho cơm ăn áo mặc để kẻ cơ-hàn kia đỡ cực. Thế thì ta thấy người nào nghèo khổ túng bấn về đường học-thức — mà học-thức còn quí hơn cơm áo — ta há không đem lòng thương xót mà muốn giúp họ cho khỏi ngu dốt hay sao? Vả lại hạng thất học này phần nhiều hoặc làm thợ, hoặc làm ruộng, tức là làm những việc có lợi cho nước, nếu nay họ được hưởng thêm một ít học thức thì cái lợi kia chẳng được hơn trước bội phần hay sao! Vì một người thợ có học bao giờ làm cũng hơn một người thợ vô học, mà người làm ruộng có biết chữ bao giờ ruộng nương màu mỡ cũng vẫn tốt hơn của một anh làm ruộng ngu-si; điều đó chẳng cần biện-bạch ai cũng rõ. Đó là những lẽ mà ta nên giúp đỡ những người thất học, một là vì cái giá-trị đời người của họ, hai là vì làm lợi cho quốc-gia.

Còn hạng học-thức dở-dang ngày nay ta lại càng nên lưu ý mà giúp đỡ lắm. Hạng này hiện nay là những hạng thiếu-niên từ mười tám đến hai mươi tuổi đã có một chút học-thức, đã chịu qua cái giáo-dục trong gia đình hay ở nhà trường, song cái học-thức ấy còn ít, cái giáo-dục ấy còn non, chưa có thể dùng để cạnh-tranh và để giữ mình trong cuộc đời được. Những hạng thiếu-niên ấy hoặc nhà nghèo mà phải bỏ học, hoặc đỗ bằng sơ-học mà không thi được vào trường thành-chung, đến lúc quá tuổi, phải danh xếp nghiên-bút lại. Nếu nhà khá-giả hoặc chưa tìm được việc ở một công-sở nào để làm ông thông ông ký thì chơi bời lêu lổng, thành ra một hạng vô nghệ, một hạng nhỏ-nhăng mà phải cái tên kho chịu là công-tử bột! Nếu nhà nghèo tung tắt phải tìm cách kiếm ăn tài hoặc làm ruộng hay làm thợ, để trước là khỏi đói rách đến thân sau là phụng dưỡng mẹ cha nuôi nấng em bé. Dù hai hạng có khác nhau, một hạng chơi bời lêu lổng, một hạng làm-lụng vất vả, song nghỉ cũng đáng thương cả. Vì hạng này phải như thế đủ tại mình cũng có mà vì tình-thế xã-hội xui nên cũng có. Nếu hạng đó không gặp những nỗi khó-khăn trắc-trở, cứ thẳng đường thẳng lối mà đi thì biết đâu sau này không trở nên những hạng người có ích cho xã-hội. Vậy nghĩa-vụ những bậc đàn anh là phải giúp cho họ khỏi thành đở dang như thế.

Khi họ ở nhà trường ra, khi họ không được theo đòi nghiên bút như trước nữa, thì trong óc họ đã biết ít nhiều điều chờ không hẳn là rỗng tuếch, mà trong lòng họ đã sẵn những cái mầm có thể trở nên những đức-tính hay được. Nay họ thôi học thì những điều biết được ở nhà trường kia có giữ lại để sinh lợi được chăng? những cái mầm tốt ở trong lòng kia có mọc thành những đức tính tốt chăng? hay là lại mai-một đi cả! Ấy nếu không lưu ý đến thì tất có ngày cái học-thức còn ít, cái mầm tốt còn non ấy sẽ tiêu-ma đi mất! Vậy cái nghĩa vụ của bậc đàn anh là phải giúp họ cho họ giữ được những điều họ đã biết, cho họ được tăng đường học-thức ít nhiều, và cho những cái mầm non kia sẽ thành ra những đức-tính hay, để họ khỏi thành người hư người bậy. Mà đối với họ thì dễ thành hư thành bậy lắm. Cái tuổi thiếu-niên là một tuổi tuy hoa thật, song buổi thiếu-niên là một thời-kỳ rất nguy hiểm cho người ta. Nếu khôn ra thì mới tránh được những điều cám dỗ nguy hiểm, nhưng thiếu-niên nào đã mấy kẻ là khôn! Đã không khôn thì hoặc dua chúng dua bạn, hoặc theo gương những kẻ vô loài, vi gương xấu để theo hơn là gương tốt, thành ra chơi bời mất nết, cờ-bạc hư-thân, khi đã nhiễm thói hư tật xấu rồi thì không sao mà gỡ ra được nữa. Lúc quá chân thì hoặc sa vào bể khổ, nếu tan bạo gian-giảo thì dám ra làm bậy, làm càn, lừa lọc trộm cướp, mà cái vòng tù tội đã cầm lòng trong tay. Như thế không những hại cho họ mà thôi, lại còn hại lây cho cả xã-hội nữa.

Kẻ thiếu-niên thoạt bước chân vào đời thường có hai con đường, một con đường hay và một con đường hư, nếu đi vào con đường trên thì không hề chi, nếu nhầm vào con đường dưới thì rất là nguy-hiểm. Mà hạng dở-dang lại dễ nhầm đường lạc lối lắm! Vậy nghĩa-vụ quốc-dân là phải dìu-dắt họ, phải chỉ bảo họ để họ khỏi lầm đường mà hại chung cho cả mọi người.

Đó là vì những lẽ gì mà ta phải giúp đỡ hạng thất học và hạng học dở-dang. Còn cách giúp đỡ làm sao bài sau xin bàn đến.

B. G.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 19 Mars 1924

Nơi cần cứ chỉ Êa-thuyền ở Singapour

Tòa nội-các nước Anh định thời không lập nơi cần cứ chiến thuyền ở Singapour nữa.

Một chiếc tàu ngầm bị đắm

Tin Saseho. — Một chiếc tiềm hải đĩnh chở 14 người bị chìm.

VÔ-TUYẾN ĐIỆN

Bordeaux, ngày 19 Mars 1924

Các miền giặt thoát

Ngày hôm qua, tại hội-đồng Xã-hội học quan Reibel có trình bày về cái hiện tình ở các miền giặt thoát. Ngài nhắc lại mọi việc người Đức tàn phá ở các miền ấy, rồi ngài nói đến mọi việc nước Pháp cố gắng về đường kinh-tế và đường tài-chính, nước Đức trây lười không nộp bồi khoản, nước Pháp phải tự xuất tài sản của mình để tu phục các miền bị tàn phá, vì vậy nước Pháp mới phải vay công mắc nợ, các kẻ cừu-địch bèn lấy cớ ấy mà phao đồn tin nhằm làm cho giá tiền franc hạ xuống. Số tổn thiệt của tư gia tính tới 62 nghìn triệu, nước Pháp đã ứng ra 54 nghìn triệu để trợ cấp cho các nhà ấy. Số tổn hại về tài-sản của quốc-gia tính có 1 0 nghìn triệu.

Nước Đức nộp được một nghìn tám trăm triệu marks kim-tệ. Trong số ấy thì 189 triệu về bồi khoản.

Đoạn ngài nói đến cái kết quả việc trù-bình trong hạt sông Rhur. Trong năm 1922, nước Đức nộp sản vật được 50 triệu quan. Trong năm 1923 nước Pháp hoặc tịch biên hoặc bắt nộp được 347 triệu. Trong 3306 nghìn hectares ruộng đất bị tàn phá, hiện đã sửa sang được 2915 nghìn hectares. Trong 741.993 cái nhà bị tàn phá, hiện đã xây lại được 598.000 cái. Trong 21 900 cái xưởng bị tàn phá, hiện đã sửa sang lại được 20.500 cái. Dân số trong năm 1914 là 6.900.180 người, đến năm 1918 còn có 2.075.067, đến nay lại được 4.210.000 người.

Người Đức với giá tiền franc

Các báo có nói : Người Đức buôn bán đầu cơ chực kiếm lời về cái giá franc hạ xuống, phải bán các trái đơn nước Đức để mua tiền franc, vì vậy cái thị-giá các trái đơn ấy hạ xuống. Không kheo cuối tháng này, đến khi thanh toán sổ sách, nhiều người thiệt hại to.

Vua Hy-lạp không chịu thoái vị

Ở Bucarest có tin đến nói rằng vua Georges công-bố rằng chánh-phủ Hy-lạp có khuyên vua thoái vị, mà hứa đền bồi cho vua mọi quyền lợi kia khác song vua không ưng thoái vị.

Cuộc, ngày 18 Mars 1924

Việc cách mệnh ở Mexique

Tin Vera Cruz. — Nước người ta nay nổ rằng ở gần Puerto-Mexico đại-tá Tầ-đội, linh chánh-phủ liên hiệp đánh lẫn nhau kịch nghiệp.

Người có đất và người thuê đất ở Phi-luật tân

Tin Manille. — Vì việc những người có đất và những người thuê đất ấu đả với nhau ngày chủ-nhật mới rồi, mà bọn người thiệt mạng thì 3. 0 người thuê đất muốn bao tàu ben họp nhau ở Candava Pampanga bàn việc. Nghe đâu họ định nay mai sẽ công cử lại các chủ có đất một cách dữ dội. Vì hai bên không hợp ý nhau về việc bán đường, mà gây nên việc ẩu đả mới rồi. Một bên thì nói đường phải chờ đi bán ngày, một bên thì nói phải đợi định cái quãng của những người thuê đất đã, rồi mới được chở đi bán.

Chiến-hạm nước Nhật ở Thanh-đảo

Tin Shanghai. — Một đội chiến-hạm của Nhật do thủy quân đại-tướng Suzuki quản-đốc, hiện đóng ở vũng Thanh-đảo. Đội chiến thuyền ấy có hai mươi sáu chiếc. Trong số ấy có một cái cự-đại thiết-giáp-hạm, mấy chiếc tuần-dương hạm, tiềm-thủy-đĩnh, ngư phong ngư lôi. Cái mục đích của hạm đội ấy rất là hòa bình. Song Nhật-bản đem một hạm-đội lớn như thế đến Thanh đảo, thì dù biểu rằng nước Nhật có ý muốn bảo-hộ đường hòa xa của mình ở Sơn-đông, mà đã được cuộc hội-nghị Washington bảo chứng cho vậy.

Tin Trung-hoa

Ngày 10 Mars 1924

Nhiệm mệnh các quận quan

Nội-các định nghị, cử Đặng-tích-Hầu làm Tư-xuyên tinh trưởng, Đ-ên-tụng-Nghiêu làm bang-biện Tứ-xuyên quân-vụ, Lưu-Tương làm Tứ-xuyên Tây-lộng biên-phòng đốc-biện, Viên-tế-Minh làm Tứ-xuyên Kiềm châu biên-phòng đốc-biện, Dương-Sâm làm Tứ-xuyên bộ-quân-sứ; lại chuẩn y cho Vương-thừa-Mân từ chức nhị thiệp tam sứ-trưởng, dùng Vương-duy-Thành quyền thay chức ấy; cho Tiêu-diệu-Nam từ chức nhị thập ngũ sứ-trưởng, dùng Trần-gia-Mô quyền thay chức ấy, lại cử Lý-yinh-hsiao làm Thiên-tân trấn-thủ-sứ.

Tào-Nhuệ từ chức khoáng-vụ đốc-biện

Tào-Nhuệ thấy phái Trực-lệ phản-đối mình, xin từ chức khoáng-vụ đốc-biện, Tào-Côn khuyến dụ không cho.

Hùng-bình-Kỳ xin về Bắc-kinh

Hùng-bình-Kỳ bị Ngô-bội-Phu công kích, biết địa vị mình không yên được, đánh giây thép về chánh-phủ Bắc-kinh xin về yết kiến Tào-Côn.

Trương-quốc-Kim xin từ chức

Tiền kinh phí các học-đường ở Bắc-kinh quẫn thiếu nhiều lắm, Trương-quốc-Kim không biết trù liệu vào đâu được, đã trình giấy xin từ chức giáo-dục bộ-trưởng.

Cuộc chiến-tranh ở Tứ-xuyên

Hai ngày nay cuộc chiến-tranh ở Tứ-xuyên rất là kịch liệt, hai bên vừa chết vừa bị thương rất nhiều, nhưng hơn thua cũng chưa rõ.

Tôn-bảo-Kỳ và Vương-khắc-Mẫn

Tôn-bảo-Kỳ và Vương-khắc Mẫn lập mưu khuynh đảo nhau đã từ lâu lắm. Ngày 2 mars nội-các hội-nghị, Vương tuyên-ngôn rằng tiền thuế muối tháng février năm nay chỉ được có hơn 1.0 0.000 đồng, xin Tôn mau tìm phương-pháp trù biện, Tôn có ý từng rồi, chưa bết trả lời thế nào.

Nội-các hội-nghị việc Trung Nga thiết lộ

Ngày 3 mars, nội-các khai hội bàn việc Trung Nga thiết lộ chuẩn theo lời trình của Vương-chánh-Đình, chưa chịu nhận việc thuế người Nga.

Vương-duc-Chi muốn tổ-chức nội-các

Vương-duc-Chi thấy Tôn-bảo-Kỳ nắm thế, đã bỏ tiền ra kết đảng phái để làm đương đất tổ chức nội-các.

Tôn-Văn phái quân sang Dương giang

Đặng-hàn-Ân (Trấn-quân nam-lộ sứ-trưởng) vì lương thực và thuốc đạn thiếu thốn, hiện kéo quân về đóng ở Dương-giang, bách thức thân sĩ và phu thương phải hộ cấp quân phí 6.0 0 đồng, nhân dân đều khiếp sợ ta oán. Tôn-Văn được tin, lập tức sai 3.000 tinh binh Quảng-đông kéo sang Dương-giang, hết sức tiễu trừ dư đảng Trấn-quân.

Vấn-đề nữ-học

(Tiếp theo)

Cách-ngôn tây có câu : « nước nhà mà chịu sự thiệt hại lắm, không gì bằng nữ-học không sửa sang », sao những bậc kiến thức trong nước mình, lại không để tâm mà nghiên-cứu về câu ấy, chỉnh-sách lâu dài dịch : « *Quốc-gia thọ hại liệt. vô hữu qui ư nữ-học chi bất tu* », của ông Á-lực-sĩ đa-Đức nói : sao các nhà không mở lòng quảng-đại lấy công-lý, vì nhân đạo mà bồi dưỡng cho nền nữ-học của nước nhà, để gây nên sự kết-quả cho sự giáo-dục hoàn-toàn về sau, nỡ nào thấy một vài cô giáo, cô học-sinh chưa đủ tư-cách, mà đã vội bảo nữ-học là không xứng đáng ; tôi xin vô phép nói rằng : kể sự học-thức văn-minh, từ khi nhà nước Bảo-hộ sang cai-trị xứ Đông-pháp này, có ngót năm sáu mươi năm thôi, đường học-vấn của bậc tu-mi, đã chắc ai cũng được tự-cách hoàn-toàn hết cả chưa, phương-chi nữ-học mới có trường, chỉ trong độ mười lăm năm trở xuống, nơi thì có trường mới, một, năm, năm bảy tháng, lấy gì có tiếp-hộ hoàn-toàn, mà ngài thì nói đàn bà mình bị không đặng đàn bà Âu Mỹ, thế thì đàn ông mình đã bằng đàn ông Âu Mỹ chưa, vì các nhà cựu-học, thấy sự mới mẻ đời này, giao-thiệp ngôn-ngữ, đàn ông đàn bà làm việc chung một sở, là đời xưa không có, sự không giữ tánh hạnh đặng, hư hoại cái phong-tục của mình khi xưa, nên ta thấy thì không dám trách, chỉ như các bậc tân-học-vấn, là toàn thị sinh-viên Cao-đẳng Trung-đẳng, các trường Pháp-học ra, tuy là Việt nghành Nam, song hương Âu nhuy Mỹ đã đâm bông kết nụ rườm rà, thế nào cái cảm-giác đối với người cựu cũng khác một phần mới phải, vì lấy lý-tưởng mới, chắc có một cuộc tổ-chức trong bụng rằng : xã-hội ta sau này tiến hay thoái, gia-đình ta sau này thịnh hay suy, tức là bọn thiếu-niên mà ta đương làm người hướng-đạo đây, vì ta làm người bản-lề, tiếp giáp mới cũ trong khoảng thời-đại đổi thay, cái mẻ nếp trước chưa phai lạt mấy chút, mong tô đồi thêm phong-hóa mới cho được thêm mau, lại nên tự phụ rằng : ta là người đứng làm môi-giới cho hai cái văn-minh mới cũ được dung-hòa với nhau, người trong nước còn mỏi mắt chỗ nào, ta sẽ khai đạo cho hợp với cái trình-độ tiến-hóa, mà không hại đến phong-tục của nước nhà ; ấy cái lòng quốc-dân cũng trông mong về các ngài là thế.

Nay các ngài đều là bậc duy-tân nhân-vật sao lại gỡ cái thủ cựu tính chất, không chịu đem sở học mà làm mục-đích cho sở-hành, dìu dắt cái văn-hội lên, cho người đời biết đường xu-hướng về chính-đạo, còn hơn bàn quẩn tính quanh, riêng than thầm trách về đường nữ-học mãi, nghe lắm thêm nhàm, mà thực cũng không bổ ích gì cho sự thực cả.

Hiện kim nữ-học khắp cả ngũ-châu thế-giới, chớ có phải chỉ một nước mình là có trường nữ-học hay sao, mà nước mình là văn-hiến chi-bang, có phải xứ mọi rợ chi mà lại không đua chen theo người ta dặng, dâu, tư-cách đàn bà mình còn nhiều chỗ khuyết-điểm, mà lại càng phải bồ cứu thêm sự học-thức đó vậy ; cái vấn-đề nữ-học là rộng lắm, không những một điều vì cái thiện-chức, cái trách nhiệm trong gia-đình mà thôi, lại còn phải dạy cho người đàn bà biết đạo xử thế nữa ; tuy nhiên không ngang với người đàn ông đặng, nhưng không phải trong trại như loài vật, không trí-giác, không tư-tưởng, không nghệ-nghiệp, không học-vấn, mà sống nỗi ở đời đặng. Về thời cạnh-tranh kịch-liệt này, mà hàng mất người ta lại, có khác gì bỏ đứa trẻ con vào trong rừng, lòng nào cho nỡ, song-le, có thể đặng đâu, cái làn sóng gió đã tràn trề lan khắp tận nơi, có muốn ra công ngăn trở cũng khó ngăn trở cho lại. Lấy một lẽ thiên-nhiên mà chứng, như cá bắt tôm nhân-vật đời này, sắp đến tuổi tóc-nhủ, đã ai chịu bằng lòng kiếm vợ ở xứ thộn dân quê mùa đừng có học-thức chưa ; chắc là không nơi con quan quyền, thì con nhà giàu có phố phường, mà bọn thiếu-niên ấy ai là người không học trường nữ học năm bảy năm, đôi ba năm, học tốt-nghiệp bằng cấp lớn, bằng cấp nhỏ rồi, và sau này con cái các ngài sinh ra có ai đam không cho con đi học không ? nếu đã không tránh đặng cái công-lệ tự-nhiên, chẳng làm sao, chẳng người lại hóa ra tự chế mình đó thôi, cho nên chế bác tâm tinh từng hạng người thì dặng, chớ chế bác cả phong-trào nữ-học, thì không có lẽ.

Nay xin kết-luận mấy câu như sau này :

Cứ như các lẽ đã kể ra trên kia, rõ ràng trong việc giáo-dục, các ngài nên vua giúp cổ-động cho đường học vấn con gái mau đặng thành tài, nếu con sự về đường phẩm-hạnh thì nên chú-trọng khai-đạo, về cầu đem các phương-pháp tỉ-dụ khuyến-trong, ngõ hầu cho thích-hợp, đừng cho buộng lung ta, chẳng là viên-mãn lắm ru. Người ta phải nên hiệp cái tôn-chỉ của sự giáo dục, tại làm sao mà trước kia, việc dạy dỗ đàn bà con gái lại là phần riêng của gia-đình, mà nay việc dạy dỗ đàn bà con gái, cũ g có thuộc quyền quốc-gia đào-tạo nữa, thì đừng nên đặt lợi lộ lu. mà thêm hoại công, thực chẳng qua cái, lòng thủ cựu của người mình, có lẽ cái mầu áp-chế ở trong đàn ông áp chế đàn bà, chủ nhà ưng áp-chế đầy-tớ, cái lòng thủ cực chẳng hết, là vì cái mầu áp-chế chưa tiêu.

Lấy cái lẽ vận-động của thời-thế mà xét nghiệm, giả-sử Hán-tự khoa-cử còn đến ngày nay, thì phụ-nữ ta tự nhiên cũng phải có trường nữ-học, mà cái chương-trình học qui, cũng phải sao cái cho hợp với cái trình-độ dân-trí đời nay.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Tôi là bọn khuê-các cựu-thì-tôi, cũng có thờ-tự Hán-học đôi chút, nhưng tôi xin cầu nguyện cho nền tân-học nữ-giới, còn được nhờ ơn nhà-nước mở rộng thêm nữa, ước ao cho khắp cả các chốn thôn quê, thấy có trường nữ-học để luyện thành cái nhân-cách xứng đáng, mà hưởng phẩu hạnh-phúc ở đời dầm thắm lâu dài vậy.

Đạm Phương nữ sử

VIỆC HANOI

Thời-tiết

7 giờ 17 độ
15 giờ 20 độ

Lịch ngày mai

Dương-lịch

Thứ sáu, 21 Mars 1924
S. Benoît

Âm-lịch

17 tháng hai năm Giáp-tí

Ngày Kỷ hợi
Hành Mộc, Sao Cương, Trực Thành
KY : Mộc dục, Hành tang.
Phát-mộc, Phá-khoán Gia-thú
NGHI : Tế tự, Nhập học, Xuất-hành, Hôn-thú, Tiến nhân, Dựng, Tu-tạo, Khai-thị

Giá bạc. — Kể từ ngày 20 Mars 1924, giá bạc ở kho Nhà-nước định là **10 00.**

Thị giá quốc-trái. *Ngày 20 mars 1924* 3 /. 55.80. — 3 / Thứ hoãn vốn dần 66.35. — 4/. 1917 57 95 — 4/. 1918 57 95. — 5 /. 1915 1916 68.85 — 5./. 1920 85 90. — 6/. 1920 81.95

Tin tàu. Tàu *Hanoi* mang thư đi Hongkong đến ngày chủ-nhật 23 mars hồi 15 giờ ở Haiphong sẽ chạy theo đường Pakhoi, Hoihao và Kouangtcheouwan

Thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe lửa 0 giờ 20 sáng 23 mars.

Hạm đội Anh tại Saigon. Chiều thứ hai vừa rồi quan Thủy-quân đô-đốc Anh là Leveson có đãi tiệc quan Toàn-quyền, quan Thống-đốc Nam-kỳ và các quan đại-biểu cùng các nhà thân thương, các quan thủy-quân lục-quân ở dưới tàu *Hawkings*.

Tiệc xong, Đô-đốc có tỏ lời cảm ơn quan Toàn-quyền, quan Thống-đốc và nhân dân Saigon về sự khoản-đãi hậu-hĩ Anh rất là thân-thiện. Quan Toàn-quyền có đáp lại rằng Đô-đốc qua hải-cảng nào ở Đông-pháp thì quan dân cũng một lòng hoan-nghênh cả.

Tối 18 mars, dân Anh tại Saigon có làm tiệc đãi quan Toàn-quyền, quan Đô-đốc và có mở cuộc hát tại nhà hát Tây.

Quan Khâm-sứ Baudoin trở lại Đông-pháp. — Quan Khâm-sứ Baudoin hiện đang nghỉ tại quê-quán đến ngày 27 mars ở Marseille sẽ xuống tàu sang Đông-pháp nhận chức Khâm-sứ Cao-mên.

Quan Thông-sứ đi kinh lược. Quan Thống-sứ đi kinh lược tỉnh Moncay, đã qua con đường mới mở về Lạng-sơn bằng ô-tô. Chừng chiều thứ năm thì ngài về Hanoi.

Quan Đốc-lý mới. — Quan cai-trị Eckert, Đốc-lý mới của thành-phố Hanoi, đi tàu *Jérusalem* ở Saigon ra chừng tối mai thì tới Hanoi, nhưng cuối tháng-này ngài mới nhận việc, vì quan Đốc lý Mourroux sáng 29 này mới bỏ Hanoi.

Hội đèn Sòng. Trong những ngày hội đền Sòng tự hai mươi năm đến ba mươi tháng ba tây, tức là 20 đến 26 tháng ba ta này có ô-tô chạy thêm hai chuyến xe hỏa tự Thanh-hóa ra Nam-định và tự Nam-định vào Thanh-hoa theo chương trình sau này :

1° Chuyến xe ở Thanh đi Nam 7 giờ 6. 8 giờ 32 đến Bỉm-sơn.
11 . 11 đến Nam định.

2° Chuyến xe ở Nam đi Thanh-hóa 15 giờ (sáu) 17 giờ 3 đến Bỉm-sơn
18 . 33 đến Thanh-hóa.

Đợi khách tàu số 61 chạy ở Hanoi 10 giờ 25 đến Nam thì cái chuyến xe đặt thêm ở Nam mới chạy.

Hai chuyến xe-hỏa đặt thêm ấy từ Thanh ra Nam hay từ Nam vào Thanh qua ga nào cũng có đỗ cả ga.

Chỉ chỉ khách hạng tư thôi.

Quan Bóc-tơ Bi-cơ-man
Y-khoa tiến-sĩ

Chữa các chứng bệnh đàn ông, đàn bà, con gái, các chứng khí hư, các bệnh sốt lâu ngày, sâm và ngã nước, các bệnh lậu, mọng mai, lở, đau mắt, các chứng rất trẻ-con.

Phòng khám bệnh chữa tại phố hàng Gió, số nhà 12 Rue d'Auvergne số 214
Quan Bóc-tơ có số nhà cho người đến xem bệnh tiện lắm, ai cần tại hỏi 7067

Quan Nguyên-soái Sicre đi thanh tra. Quan Nguyên-soái pháo-thủ Delbecq kể từ ngày hôm nay 20 mars nhận chức thống binh thay quan Nguyên soái Sicre đi thanh tra.

Lệ gửi ngân-phiếu sang Pháp. — Nhân có sự Bưu-điện Đông-pháp có làm giấy trình bên Bộ máy lần về việc gửi ngân-phiếu (mandat-poste) sang Pháp thì quan Thượng-thư thuộc-địa có bảo cho rằng sẽ khi nào thương-thuyết xong với bộ Bưu-điện thì ngạch sẽ sửa lại cho Đông-pháp được số tiền gửi hằng *mandat poste* nhiều hơn nữa được đến 5.000 *francs*.

Nhưng việc ấy vẫn chưa quyết cho xong cũng phải đợi lâu lắm, hỏi vậy chiều theo tờ tư của sở Bưu-điện Đông-pháp, quan Toàn-quyền có tạm cho nhép mỗi ngày được gửi sang Pháp 2.000 *francs* là cùng, nhưng mỗi ngân phiếu không được quá 5 *francs*.

Vậy thì những người cần gửi tiền sang Pháp từ nay trở đi, mỗi ngày có thể gửi cho một người 4 cái *mandat poste* mỗi cái 500 *francs*, phàm ở các nhà bưu-điện nào có phát ngân phiếu sang Pháp là mua được cả.

BÁN HẠ GIÁ
Giá bán lẻ tại Hà-nội

Thuốc STIC « PARFAITES » mỗi gói 0p.08
Thuốc STIC « HAVANE » mỗi gói 0. 10
Thuốc STIC « ANGLAISES » (Thanh-hương) học vào hộp bằng kim, mỗi hộp hai mươi điếu. 0. 20
8007

Hội-đồng dề-hình. Hội-đồng đề-hình nay mai sẽ lên Thái-nguyên để xét một tên can phạm về việc đánh lính ấy năm trước và mới bắt được vừa rồi.

Bằng Tiểu-học tây. — Các học-trò trường Bảo-hộ thi đỗ bằng Tiểu-học tây (Brevet élémentaire) kỳ tháng juin 1923 tới nay có thể đến phòng thư ký trường ấy mà lĩnh bằng về ngày nào cũng được, sáng từ 8 đến 9 giờ.

Hội-đồng thương-mại. — Chừng nay mai thì phòng Thương-mại sẽ họp hội-đồng để bầu cử lấy hội-đồng trị sự mới. Bầu xong thì quan Thống-sứ sẽ đến chủ tọa để chứng kiến cho Hội-đồng mới lên nhận việc.

Mấy việc thầu tại Hội-chợ. — Hội-đồng Hội-chợ bà con rằng tại phòng Thương-mại phố hàng Trống sẽ nhận giấy cho đến ngày thứ hai 31 mars 1924 hồi 10 giờ sáng, thầu dựng một khu nhà và năm dãy biển bảy hàng.

Các giấy mua thầu về việc ấy để tại phòng đại-lý Hi-cao, ngày nào cũng xem được từ 14 giờ 30 đến 17 giờ, trừ ngày lễ không kể.

Rạp chớp bóng
CINÉMA PATHÉ
ở ngang chùa Ngọc-sơn trông sang

Chương-trình từ thứ sau 14 đến thứ năm 20 Mars 1924 :

THỜI SỰ PATHÉ JOURNAL
Chiếu phim ảnh
HỘT KIM-CƯƠNG ĐEN

La photo-tiết tuyệt rất nay của Jean Aicard tiên-sinh, có chân Hán-lâm nước Pháp soạn ra.

Phim ảnh dài chia làm ba thời-kỳ.

THỜI KỲ THỨ I
Sự-khổ thống-một người vô tội
5 đoạn

CHARLOT VÀ CASIMIR ĐÈN CUỐNG VÌ ÁI-TÌNH
Chuyện rất buồn cười

Sau phần thứ ba chuyển Hột Kim cương đen thì entracte

Hưu-trí. Nay mới một hội-đồng có M. Ernest, quan phó ca-trị hạng nhất làm chánh hội-đồng và MM. Trần-đình-Bính, trí-phủ hạng nhì ở Tuy-sơn (Bắc ninh) Vũ-ngọc-Lâm chánh trí-phủ hạng nhất, tổng sự tại tòa sứ, phủ thông-sự làm hội-viên. Để xét việc cấp lương hưu-trí cho MM. Hà-văn-Mão, trí châu hạng nhất, Nghiêm-xuân-Huyên, thừa phái hạng ba và Trần-văn-Bính, suất đội lính cơ ở Tuyên quang.

Hàng rượu bán cho binh lính. Hàng rượu ở phố Cửa đông (Général Bichot) số 31 kể từ ngày 19 mars trở đi thì cấm không được bán cho các binh lính trong ban một tháng

Việc ăn cắp của hiệu Taupin. — M. Cauvin làm công tại nhà in Taupin bị hiệu ấy kiện và phải bắt tại Saigon thì đã đưa ra Bắc chuyến tàu *Le Gouverneur Général Paul Beau*. Nay hôm qua tới Haiphong thì phải giải ngay lên Hanoi tống giam tại nhà pha Hỏa lò.

Thi thầy thuốc thì sai hạng nhì. Kỳ thi lên bực thầy thuốc thì sai hạng nhì theo nhưng-lệ-định ngày 29 septembre 1923 sẽ mở tại Saigon theo như ngày giờ sau này :

Bài thứ nhất ngày 27 mars 1924 từ 8 đến 11 giờ.

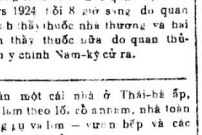
Bài thứ nhì ngày 28 mars 1924 từ 8 đến 11 giờ.

Bài thứ ba ngày 29 mars 1924 từ 8 đến 11 giờ.

Kỳ thi xem bệnh thì mở tại nhà thương Annam ở Cho-quán ngày 31 mars 1924 tới 8 giờ sáng do quan chánh thầy thuốc nhà thương và hai viên thầy thuốc nữa do quan thủ-hiến ỷ chỉnh Nam-kỳ cử ra.

Bán một cái nhà ở Thái-hà ấp, làm theo lối, có annam, nhà toàn bằng gạch và lim — vườn bếp và các nhà phụ đủ cả.

Hỏi : M Bart Service des mines Hanoi, hay ở Thái-hà ấp cũng được. 3812

BÁN NHÀ VÀ ĐẤT

Nhà ở số 4, phố Hàng Gai và đất ở đường Quan thánh Hỏi tại M. N. chồng Vũ, 16, phố đường Thành (Rue de la Citadelle). 3813

Sở thuốc địa-tạ Marseille — M Lê-Á Chính, thư-ký thương-hạng hạng nhất sở Trú-chính nay đã sang Marseille trong sự giữ chức Trước-đại-biện hồng 1 6.000 francs, còn cái tiền phụ-cấp khách-địa thì thôi theo như hạng tham-tá vào số lương 8.000 đồng tòng-sự tại các thuộc-địa bên Pháp.

Bánh dầu mùa hãy còn — Chiều 19 mars hồi 2 giờ người ta thấy xác một đứa con trai chừng 12 tuổi nổi ở phố Wiélé, Kẻ làm trong miền thấy đầy những nổi đến.

Như vậy cái dịch dầu mùa ở Hà-thành vẫn chưa tệ được.

Vệc rủi ro mô-tô ở đường Sơn-tây. M. Proulhac là giúc ở trung Cao lễ gì bị nạn xe may mô-tô ở đường Sơn-tây, nửa bụng nằm chữa tại nhà thương Đồ-chiểu thì mà đã tỉnh, nhưng không nói được tại làm sao mà nỗi xe.

PHÒNG - THẢM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thuộc-sự đã nửa năm Bắc-đảo-bội-tinh Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh viện Tanta, Fez, Rabat Casablanca Port-Said Ai-cập Huế.
Ngoại khoa, thai sản, chữa mắt, soi cổ tử cung bằng lửa điện, nội khoa
Giờ khám bệnh: Buổi sáng 7 giờ đến 9 giờ — chiều 14 đến 17 —
KHÁM BỆNH 6 $ 3 đồng một lần
XIN GIẤY LÀM-CHỨNG Giá 1 $ 50
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 12 GIÂY NÓI SỐ 236
3018

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Cô dâu xử nhọ. — Sở Mật thám được tiếng của một người ở Hongay kén một cô dâu kia lấy trộm một đôi hoa tai vàng và đi tàu thủy về Haiphong. Linh Mật-thám ra khám soát ở bến tàu thì quả bắt được cô ấy và hoa tai thật. Khi giải về sở Cảnh-sát thì lại khai rằng đã đưa đôi hoa tai cho người linh giải mình rồi. Quan chánh Cảnh liền sai một người khám trong mình ấy thì thấy đôi hoa tai giấu ở trong cùng chỗ kín. Xuýt nữa, thì người linh giải ấy bị ngờ là ăn của ăn cắp.

HÀ-ĐÔNG

Ai-tín. Bản quán được tin buồn rằng cụ Dương-nhân-Khanh là tổ tiên cụ Trình-đình-Kế ta thế ngày 15 tháng hai ta — Đến 17 tháng hai ta, hồi 8 giờ sáng, sẽ làm lễ an táng tại qui-xã (làng Đình công ha, Hà-đông).

Vậy có mấy lời chia buồn cùng qui quyến.

LỜI CÁO PHÓ

Chúng tôi lấy làm đau-đớn mà kính-cáo để các cụ các ông, các bà biết rằng : nội - nhân, thân - mẫu, nghĩa-mẫu chúng tôi là :

Mme DƯƠNG-NHÂN-KHANH

(Tuổi ngũ-phẩm nghiêm-nhân, hưởng thọ 65 tuổi), không may đã ta-thế hồi 1 giờ sáng ngày 15 tháng hai ta, hưởng tối định đến 8 giờ sáng ngày 17 là 21 tháng mars 1924, sẽ rước linh-cữu an-táng tại bản-xã (làng Định-công-hạ, Hà-đông..)

Quan-phủ : Trình-đình-Kế
Ái-tử : Trình-đình-Rư
Trình-thục Hiếu
Hôn-tử : Vũ-thị-Lân
Nữ-tử : Trịnh-thuộc Trang
Nghĩa-tử : Trịnh-ng.-Quỳnh

HẢI-DƯƠNG

Nạn ô-tô. Sáng hôm 19 mars, một cái xe ô-tô của một người Tây, ở Haiphong chạy đến hết nhà Gay-thép phố Ninh-giang thì đụng phải một bà già 60 tuổi. Bà già ấy vẫn mắt cạnh tay phải và trong mình nhiều nơi thâm tím.

Xe ô-tô rơi xuống sông. Ngày 14 mars, hồi 9 giờ sáng, xe ô-tô chở khách ở Nam-sách qua về đến bến Lê-thương bị rơi xuống sông, anh khách phải ngâm nước mà lội, rồi cũng lên được mà ô-tô không bị thương tích gì cả.

SƠN-TÂY

Cháy. — Hồi 4 giờ chiều hôm 18 mars ở phố Thuần-nghệ bị cháy, lửa bốc lên ở nhà bếp của một bà già nọ, rồi lan mãi ra các nhà khác. Đang lúc gió nổi gió cho nên sức lửa càng mạnh, những nhà bị cháy chỉ kịp chạy lấy người và lĩnh nhiều đồ đạc, sau nhờ được có vòi rồng của Hỏa-hổ xanh và các phố đến trợ cứu, hồ lâu mới dập được. Thiệt hại cả thảy mất bốn cái nhà ước độ vài ba trăm bạc, may không việc gì đến người cả.

Đào thấy đạn trái phá. Lũ thợ làm nhà ở phố Hậu-Tỉnh sáng hôm 19 mars khi khai mong tường, thì đào thấy một viên trái phá to chưa nổ. Người chủ nhà vội vàng đi trình, thì quan binh đã cho ra lấy về để lưu kho. Cũng may mà lũ thợ nhanh trí bỏ ra quả phá, chứ nhỡ va mạnh phải mà nổ ra thì hại chưa biết thế nào.

NAM-ĐỊNH

Hội Học-giới bảo-trợ. — Kính trình các ngài biết rằng hội Học giới bảo-trợ sắp ấn hành một tập báo gọi là « Học-giới bảo-trợ tạp chí » tức là một cái cơ quan của hội. Trong tạp-chí ấy có những mục như sau này :

1. Trình lục những tờ biên bản hội đồng đã bàn ; 2. Trích lục các tờ thông-sức và nghị-định can thiệp về việc học-chính ; 3. Thời-sự tân văn ; 4. Tiểu thuyết có ích về việc giáo-dục ; 5. Các điều bàn về việc học.

Tạp-chí ấy ba tháng ra một kỳ. Số thứ nhất đến cuối tháng ba tây sẽ ra.

Vậy ngài nào có bài gì muốn đăng báo thì xin gửi cho ông Đào-văn-Min, chánh thư-ký hội Học-giới bảo trợ. Còn ngài nào muốn mua tạp-chí thì xin gửi giấy cho ông hội-trưởng Phạm-huy Du

PHÚ-LẠNG-THƯƠNG

Cái nạn ô-tô. — Sáng hôm 19 mars, quan *Docteur* Rongier ở Bắc-ninh đi ô-tô lên Phú-lạng-thương khi đến mé trên làng Nui thì đè phải một người dân bà chết ngay. Quan sở tại đã đến ngay tận nơi khám xét xem tội tại bên nào.

Thiếu chút vệ-sinh. Con đường từ nhà ga đến tỉnh lỵ rất là bẩn thỉu : hai bên rãnh, hai bờ đường ỉ uế quá chừng, khiến cho người qua đường khó chịu lắm. Gần nay đó chỉ có trai con cái thôi, đàn bà con trẻ ở đó cứ ra đấy phóng uế. Một ngày bao nhiêu hơi-sinh đi ra, khách qua đường lại vắng, trách chẳng bệnh tật liền làm sao? Mong rằng sở Cảm quở phạt, cho được sạch sẽ một đôi chút.

T. lai-cảo.

BẮC-KẠN

Thua bạc đánh vợ. Chiều hôm 16 đây, bản ấy cũng đã từng được mục-kích một tấn tuồng « thua bạc đánh vợ » tại nhỏ nhà kia đã diễn ra mà buồn cười lắm đó ! Nhỏ là nhà ấy có hơn tám bạc ông chồng mang vào đem sóc đĩa cùng mất cả, lúc người vợ biết thì đã cùng bất rồi, không còn một đồng nào nữa, bấy giờ họ vợ chồng cãi nhau thành ra đánh nhau om xòm cả phố đấy. Ở tỉnh ta bây giờ càng ngày càng phát

Sách này trong nước cấm bán

NỮ-HẢI-TẶC
(Trinh thám tiểu-thuyết)
PHẠM-BÙI-CẦM dịch thuật

Xuất bản lần thứ nhất
Có sửa đổi lại nhiều chỗ
Sách dày hơn 100 trang
Giấy in cực tốt. Sách đóng cực đẹp
Giá mỗi quyển .... 0$30
Tiền cước 0. 11
Ai muốn mua buôn, mua lẻ xin gửi giấy cho :
M. BÙI XUÂN-THÀNH
67 - 69 — *Rue du Coton — Hanoi*

Số 16

ĐÁ-BIẾT-TUỔI-VÀNG

(Trinh-thám tiểu-thuyết)

PHẠM-BÙI-CẦM dịch-thuật

Cuốn tiểu-thuyết này cho là tiểu-thuyết cũng được, mà cho là trinh-thám tiểu-thuyết cũng được. Vậy xin dịch ra để công-hiến các bạn độc-giả một cuộc tiêu-nhàn khiển hứng trong khi tiêu-hận trẻ-dại !

Rồi mà quả nhiên không đánh nhau thật, Đức quốc thì mồm nằm miệng mười cũi lấy cái đề. Dự-luận các nước thì vẫn giữ công bằng, không thiên vị về bên nào cả. Duy chỉ các báo nước Đức thì bới lông tìm vết, vẽ với ra hết chuyện nọ đến chuyện kia, đổ lỗi cho nhà báo Tư-dương-đăng là báo không chạy, cho nên cố ý đặt đề ra câu chuyện đó, để cổ động nhân tâm, thật là khả-bỉ khả tiếu vậy !

Một hôm mọi người đều họp cả ở nhà tôi ăn tiệc. Trong tiệc lại có mấy người khách lạ. Một người bỗng hỏi :

— Các ngài vị quốc lập công, thế quốc gia luận thưởng thế nào ?

Nàng Á đức-nhĩ nói :

— Ước-hạn chủ-bút được phong tước.

Cách-tư-thắc nói :

— Ước-hạn tiên-sinh lại còn hơn tôi đấy. Tôi đây chỉ được trả lại tước vị cũ, không phải gọi là Cách-tư-thắc nữa mà thôi, nhưng phải biết rằng mười lăm năm trời nay, tôi mặt dày mày dạn, phong trần đầy đọa tấm thân. Thực là mười lăm năm bầy nhiêu lẫn, làm gương cho khách hồng trần thử soi. Đến bây giờ đây, mới được Anh-hoàng cho vào dự yến cung trung, rửa được cái tiếng xấu nghìn xưa, thế mà thôi, chứ ngoại ra cũng chưa được cái chi chi cả.

Vợ Cách-tư-thắc chính là Đăng-ny-tư phất phu-nhân, bấy giờ cũng đã về với chồng, phu-nhân liền nói :

— Ra khỏi đàn-ông các ông không biết thế nào cho vừa lòng. Đã được gặp nàng bằng vợ lại còn chưa đủ hay sao ?

Cách-tư-thắc bèn ôm lấy vợ mà hôn.

Nàng Á-đức-nhĩ cũng đến bên nói, quàng lấy cổ tôi, tủm tỉm cười mà bảo vợ chồng Cách-tư-thắc rằng :

Hai ông ba bảy gió :

Thật là tài thế tương phùng,
Khuê khao đã thỏa tấm lòng bấy nay.

Lại dưa mắt cho tôi, mỉm cười mà rằng :

Nhưng chưa chắc đã bằng chúng tôi đây.

Nhẫm duyên kỳ ngộ xưa nay,
Lứa đôi chưa dễ đẹp tày đôi ta !

HẾT

Số 6

BẠCH-TUYẾT LƯU-NGÂN

(Ngôn-tình tiểu-thuyết)

Truyện một cô nữ sĩ người nước Anh, học rộng tài cao, khinh thân trọng nghĩa, cam coi cơn trí-kỷ của người yêu, mà chịu đem đa tình mình ra cho người thiên chất dầu máu rơi thịt nát cũng quản gì đến thân. Cái nghĩa-tâm hiệp-cốt của cô, thật đạn-đỏ mỹ nhân chưa ai bì kịp. Chuyện chép rất lý kỳ, vậy xin dịch ra để công hiến các bạn độc giả.

PHẠM-BÙI-CẦM dịch-thuật

CHƯƠNG THỨ NHẤT

Ai đi qua thành Bắt-minh-hãn nước Anh cũng biết trong thành ấy có một nhà thư điếm rất lớn tên gọi Mễ-nhân. Nhà ấy thật là nhà bán sách to nhất ở Âu-châu vậy. Trong hàng có ba người làm chủ ; 1 Mễ-nhân, 2 Ái-điệt-sinh, 3 Lộ-tư-kha, còn người họ cũng thì nhiều lắm, song đều không thể-danh. Cứ bề ngoài mà xem, không kể đến cái nội dung ở trong thế nào, trong một cửa hàng sách mà kể ăn người làm có đến hai nghìn người, coi vậy thì đủ biết rằng cửa hàng ấy phát đạt thịnh vượng lắm vậy.

Những sổ làm sách in sách, tổ đến để-điển sáng quắc như ban ngày, cửa hàng rộng đến hơn một mẫu Anh, những người đem sách đi bán các nơi có đến 100 người lại kén thêm gần bậc trăm người đem sách đi bán các nơi xa-xôi tận-tứ 25 người, ở một cái nhà riêng để soạn sách ; hoặc 13 người, chuyên về các đồ tượng, mỗi người ấn lương một tháng từ 100 đến 500 bảng. Mỗi tuần lễ sách bán ra không biết bao nhiêu mà kể, các thợ thuyền thì người nào việc ấy, sở nào làm việc ở sở ấy, mỗi sở lại có hai người chánh phó đốc-công, để trông nom công việc, mỗi người đã có một sổ biên riêng, như sổ lĩnh vậy, cứ sổ mà gọi, chứ không sợ nhỏ được tên. Còn các nhà chuyên việc tu-thư, thì mỗi người ở riêng một phòng không cho làm nhau, sợ sinh hiềm khích.

Nói cho cùng thì cửa hàng Mễ-nhân chỉ lấy lợi làm cốt, còn như các nhà văn nhân tài tử, dầu có tác-thần ốn-tử, cũng không a là kể biết thương. Mễ-nhân xưa nay chỉ lấy nghề bán sách mà làm giàu, ngày nay tu-bàn sách mà lại càng thêm vẻ-vang, cái nhà của đã có đến hai trăm năm, cái nhà ấy thì dầu hoàng-cung ở thành Ba-tư-luân đối trước cũng không tráng lệ bằng, các đồ ngoạn-vật cùng đồ đẹ-khắc bày ở trong nhà thì dầu nhà nghệ-thuật ở La-mã ngày xưa cũng không hơn nhiều thế.

Một khi Mễ-hân trở các đồ sắt trắn triết trong nhà mà bảo mọi người xung quanh rằng :

Những vật tốt đẹp kia đều là ở trong ở các người mua ra cả đây. Và cũng những sách ở cửa hàng ta xuất-bản, đều là những sách bổ bảo bộ tôn-giáo cả cho nên chúa trời phù hộ, ta mới được có ngày nay.

Mọi người nghe nói, trong dạ ngũ ngầu, ngoài miệng tuy không nói ra, song trong bụng cũng bất : Bởi đâu mà hắn chóng giàu thế chẳng qua hắn dùng bọn mình làm than làm chỉ để nung cho chảy khối vàng ra đấy thôi.

Một hôm Mễ-nhân một mình tra ăn, giờ sổ ra xem, vẻ mặt hầm hầm, đòi may cau lại, tỏ hữu ai nấy đều có ý sợ hãi, không hay cơn cớ vì đâu.

Trước kia Mễ-nhân có mở thêm một nhà thư-điếm ở thành Tuyết-lê, bán đấu được lãi nhiều lắm, về sau có một người nước Mỹ cũng mở một nhà thư điếm ở Mặc-nhi-minh gần đó, cũng với Mễ-nhân tranh lợi. Những người đem sách đến thuê in, Mễ-nhân lấy 3 hiện-xi, thì người Mỹ lại giảm giá đi chỉ lấy một phần sáu. Có khi Mễ-nhân đăng-báo, khoe khoang danh giá của mình, thì người Mỹ lại đặt điều mà công kích. Trong năm ấy hiệu Mễ-nhân thua thiệt đi nhiều lắm, vì thế mà Mễ nhân sinh ra gắt bẳn, mà người làm công trong hiệu cũng sinh ra sợ hãi bội phần. Một hôm Mễ-nhân bỗng vỗ đầu dứt tre, vỗ bàn rầm rầm mà gọi rằng :

Số 3 ! Anh phải đi ngay việc này cho ta mau được !

Số 3 trông người dong dỏng cao mà gầy, hai mắt xanh biếc, binh nhật cũng có tài trước tác. Mễ-nhân lấy thuật đụ đến, từ khi đã mắc vào vòng, thì cả ngày cắm cụi, không được một giờ rảnh nào. Người ấy nghe Mễ-nhân nói, thì vội vàng cất đầu mà rằng :

— Việc này không đến tận nơi mà xét, thì không sao biết được hết đầu đuôi. Tôi nào cũng Mễ-nhân lại chỉ được lãi có 7 phần được ?

Mễ nhân quát lên mà rằng :

— Có mưu chi thì sao không nói ngay đi, lại dùng ngày ra như con lợn thế !

Người số 3 run lên cầm cập mà rằng :

— Thưa phải cho người sang Âu-châu mà tìm phương bổ cứu mới được.

(Còn nữa)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Rượu bồ-đào:
TONIQUE TONKINOIS

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Xin xem ... và so sánh cho kĩ kẻo nhầm to !!!

« Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả ! Xưa nay chưa có ai đã dùng rồi chê được ! *Giá bán rất rẻ : 2$25 một chai lớn : từ sáu chai giở lên sẽ trừ hoa hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên hạ và trò chơi cho trẻ-con, lại kể những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính chất người bản xứ.

Bào-chế **MONTÈS**

54, Phố Tràng-tiền, 54

HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

Savon Cadum

Savon tinh anh, nhẹ

SAVON CADUM

... Vả lại savon này tiền lắm, gì ... không ... bán cục savon thường.

Giá mỗi cục Savon Cadum là

Hai quan tiếng Langsa

2 f. 00

ra cái nạn cờ bạc, lại còn diễn ra nhiều cái tuồng ghê gớm hơn nhà này nữa k...

Ước ao quan trên sẽ lưu tâm đến mà tìm cách trừ tuyệt cái h... đó cho dân.

T. P. T. lai cảo

THÁI-BÌNH

Tiệc trà. Quan đàn tỉnh Thái-bình đã định đến 3 giờ chiều hôm chủ-nhật 23 mars này, thiết tiệc trà tại nhà hội quán hội Trí-tri để tiễn chân quan Tổng-đốc Trần Mỹ.

Cái nỗi khổ-tâm trong khi tử táng của người nghèo. Hẳn bấy lâu nay phần nhiều người đã từng phải ngậm ngùi về một nỗi là những người nghèo khổ khi nào có bệnh nằm tại nhà thương, bất hạnh mà quá cố đi, vì nhà thương không có đủ áo quan phát, thành ra cứ phải chôn không, tình trạng thực là thê-thảm quá. Nay có hội Lập thiện lập lên, thì những nhà nghèo khổ khi có người mất có chỗ xin được áo quan mà chôn cất được tử tế, không những kẻ sống được đội ơn giúp đỡ mà kẻ đã tuyệt phận qua đời cũng được ... đức ... Vậy hội Lập-thiện cho về việc làm phúc, không quản gì sự tốn kém thật, nhưng công quĩ có ... lấy đâu mà sắm phát được mãi. Vậy mong rằng quan trên sẽ lưu tâm đến việc này mà ra tay tế ..., ... cho những kẻ dân nghèo kia được nhờ chút ơn sâu.

Hà-quang-Oanh ...

mới được. Khi đã ứng mộ và chọn lựa xong thì sẽ có các thưởng, kẻ nào ... được chọn tới hưởng 15 đồng, kẻ nào tự ra ứng mộ thì thưởng 20 đồng, số ấy nửa phải giao cho gia quyền, nửa phát giao cho mình khi đã vào chưn lính được bốn năm thì có phép được xin làm lính ứng-mộ (tình-nguyện) trong năm sau năm nữa thì mỗi năm được thưởng 7 đồng. Trong kỳ hạn ấy hoặc đã xong mà tình nguyện lại thêm hạn trong 12 năm nếu ở bên Pháp thì được tiền thưởng mỗi năm 40 quan, ở các thuộc-địa mỗi năm 7 đồng. Lại còn có tiền phụ cấp ngoài là khi bước chân ra khỏi cõi Đông-pháp thì mỗi tháng 10 đồng, còn như qua Âu châu và những xứ ở được ... tiền phụ-cấp sẽ ... và sự kỳ ... ở nhà sẽ định.

Ấy mấy lời trích lục ... khá ở trong tờ nghị-định của quan Toàn quyền Đông-pháp, nếu ai muốn ứng mộ xem đó rồi đi sẽ được thỏa hợp vậy.

Bán đồ ăn trong các trường-học. Tục ngữ có câu: « Ăn phải quen tay, ngủ ngày quen mắt » ăn phát tức là người ... ăn ... ai ... bán vặt gì cũng ... rao ... gì cũng ... ấy là một tính nết xấu nên thế ... răn-đe.

... kẻ ... cùng kia đi học ... chúng nó ... cha mẹ nó thương con nên cho tiền để ăn ... sự ấy có nhà biết dạy con thì khôn ... không dạy con thì ...

Vừa rồi ở làng Thọ-... có nhà kia một ... đưa con cũng vì nó ăn hàng ...

Số là thằng bé ấy ... một hào bạc của mẹ nó ... thì đã hứa với nó rằng sẽ ... 2 tuần lễ ... ở trường, thế mà ... thấy ở trường ... người bán những quà đã ... qua, cùng những quà ... và các thứ bánh kẹo ... ăn hết mấy hào ấy, ... tối ... cả ... thấy thuốc ... đến sáng ngày ...

Hỏi ra mới biết ... ở nơi những hàng quà cao bán tại trong trường hoặc là người giữ trường bán, hoặc là người ở ... đem vào bán, lắm thứ trái trăng chè bánh chả trịt

VIỆC KINH-ĐÔ

Chọn lính pháo thủ. Bắt đầu từ ngày ... 4 avril 1924 ... Trung-kỳ sẽ ... lần thứ nhất từ ... đến 13 mars tức là ngày 26 tháng giêng đến mồng 9 tháng 2 ta; lần thứ hai từ 28 mars đến 4 avril tức là ngày 24 tháng 2 ta đến mồng ... tháng 3 ta. Hạn trong kỳ ấy tại Trung-kỳ sẽ ... 382 người trong số ấy ... tỉnh Thanh-hóa 128 người, tỉnh Nghệ-an (Vinh) 45 người, tỉnh Hà-tĩnh 40 người — tỉnh Quảng-bình 15 người — tỉnh Quảng-trị 13 người, tỉnh Thừa-thiên 25 người, tỉnh Quảng-nam 76 người, tỉnh Quảng-nghĩa 40 người.

Cái kỳ hạn ... ứng-mộ vào hạng lính ... bốn năm, hay là sau năm, mà cốt phải những người trẻ trung từ 20 đến 30 tuổi. ... phải cho mạnh khỏe không có can phạm ... tiết gì, tánh hạnh cho thuần cẩn

đủ thứ, thật là những vị làm hại cho trẻ con về sự vệ sinh và mất cái nết tốt; điều ấy thật rất nên cấm tuyệt, ước gì nghe thấu tai thượng-quan

Chết đắm. Việc này đã nói trong số báo trước, nay lại tiếp được tin nói rõ sự rủi ro ấy như sau này :

Bến đò Cửa ngăn là một bến đò ngày thường đã có bọn học-trò ở trong thành qua lại là nhiều hơn cả, vì nơi ấy đối ngang với trường Quốc-học, Nữ-học.

Khi 2 giờ chiều hôm 12 mars, một bọn học trò con gái chừng năm, sáu đứa xuống đò qua ngang, khi đò mới đẩy ra khỏi bến thì vì có luồng gió mà chiếc đò lắc hơi nghiêng-nghiêng một tý. — hai chị em người nữ học-sinh kia, chị chừng 13 tuổi, em chừng 11, đứa em ngồi theo leo bên mạn vỏ ý té mà xuống, đứa chị trở tay vớ kịp, bọn học trò kia trông thấy luống-cuống cả lên, la rầm ... người đàn bà cầm lái cũng hoảng hốt, thì chiếc đò ... đương đó mà con bé đã trôi đâu mất rồi, tuy chị nó níu nó lại được rồi cũng lỡ quở mà thả trôi mất. Tìm lặn buổi lâu mới được, thì đã lạnh tanh !

Thương ôi vì rủi ro mà thác oan ! lại cũng vì ai không biết đề phòng mà đến nỗi thiệt mất một tánh mạng. Nếu bảo rằng nơi ấy là một nơ bến đò thường lắm người qua lại mà phần nhiều là bọn học trò con nít thì sao lại không dễ những người đàn ông mạnh mẽ lực lưỡng chèo chống cho vững ... là để chống ... đàn bà ... sông ... bất kỳ hoặc có sự nguy-hiểm ... đến thì không thể ứu vớt được. Nếu hôm ấy mà có một người đàn ông cầm lái thì đứa bé kia đến nỗi nào mà thác oan. Mong rằng sự này thấu đến tai quan trên thì từ nay về sau những nơi bến đò đưa ngang rẽ giữ được sự đề phòng nguy hiểm, thật là hạnh phúc cho dân biết bao.

VIỆC TRUNG-KỲ

VINH

Đèn điện mới đặt. Ở ga Vinh nay đã có đèn điện ... là tiện lợi mọi bề, hành-khách đi những chuyến xe lửa đêm khỏi ... ngại những quãng ... lần lút để thưa có mọc ... lắm lung nữa, con đường nay tuy lên ngay phố, nhưng cũng mới có ... đặt đèn và ngọn đèn nữa ở chỗ ... ra tới không còn ngại cái nạn xe cộ ban đêm nữa.

Đường xe-lửa Vinh Đông-hà. Chỉ vì cái cầu Yên-thái chưa có sắt sang mà công việc giải đá và đặt đường sắt rất là khó khăn, dù có bắc giống tạm thời để chở đá dần dần, nhưng một cái cầu mấy trăm thước thì đi lại cũng rất là nguy-hiểm. Và lại đường sắt cùng toa máy không phải vật nhẹ nhàng mà bảo ... vác ... tới được, nhỡ một lý ... đi mọi ... vì thế mà công việc tuy không đình hoãn, nhưng ... cũng chẳng ... gì, nên chi đường sắt chở vào ... còn xếp tạm tại ga Vinh. Con đường từ Tân-ấp trở vào ... lại ... lắm, nghe đâu lại phải đào mấy cái đường hầm mới đi được.

Trần-quang-thọ ...

SÁN-NHIÊN-ĐÀI

Tối thứ năm 20 mars 1924

NGU SI HƯỞNG THÁI BÌNH

Rõ ràng chim cú cành mai.

Ngẩn ngơ duyên nợ ở oai dạng hình.

Ngu si được hưởng thái bình.

Hẳn ông Tạo-hóa riêng tình với ai.

Tối thứ sáu 21 mars 1924

Diễn hai tích :

Tích thứ nhất

HỒ-XUÂN-HƯƠNG

(Hát chèo)

Tích thứ hai :

TAM KHÍ CHU-DU

(Trẻ-con diễn)

Cần dùng một ông giáo đứng tuổi, có bằng thành-chung, để dạy mấy người học-trò sắp đi thi sơ-học tốt-nghiệp — Ông nào muốn đến giúp việc, xin viết thư hỏi M. Cung đình-Huệ, buôn-bán ở Bến-thủy (Annam). 3811

Ai lên Phố-cát

Phố cát là nơi đức Thánh-mẫu bỉ h sinh ngài ở đấy linh ứng hơn nơi khác, vì rằng ở đó là nơi lĩnh-tích, lâu nay ... qui khách thanh tâm đi lễ không có nơi ăn chỗ nằm, nhiều người cũng ngại.

Nên chúng tôi nay xin lập một cửa hàng ... thức đồ lễ, « ọn, gà, xôi, oản, bánh trái, hương vàng, vàn vạn », như các qui-khách ở xa không tiện ... đi, thì đến đó chúng tôi xin có đủ và có nhà ngủ, có các thức ăn tây nam, xin các qui khách có lòng đi lễ thì chiếu-cố cho.

Nay kính cáo,

TRẦN-VĂN-TÀI

3810

HIỆU

MINH-DƯƠNG

MẠI-CHÍNH TỔNG-CỤC

của Sông pháp Yên-thảo công-ty

BÁN BUÔN VÀ BÁN LẺ

CÁC THỨ THUỐC LÁ VÀ XÌ GÀ

... phố hàng Gai số 83

AI MUỐN CÓ NƯỚC XUỐI VICHY NGAY Ở TRONG NHÀ

Ai cũng biết rằng nước xuối Vichy có những tính chất gì, và nước ấy dùng được những việc gì, đau vị, đau thận cùng vô số bệnh khác nữa, dùng nước ấy công-hiệu lắm.

Nhưng đến tận xuối ấy mà phục-thuốc thì tốn kém lắm, vì vậy hiệu bào chế Montès, NHÀ BA CHUÔNG có buôn thứ muối Sels Vichy có thứ chai lớn, có thứ chai nhỏ, cái bỏ mấy thìa con muối ấy vào một lít nước đun rồi thì có nước Vichy mà dùng, chẳng tốn kém là bao.

Nên đến hiệu bào chế NHÀ BA CHUÔNG mà mua muối Sels Vichy.

HỘI-ĐỒNG-ÍCH

đang giải-tán

Lời bá-cáo cần kíp

Cùng các nhà có tiền gửi ở Hội Đồng-Ích :

Đến ngày 31 tháng 7 tây năm 1924 này, thời sẽ kết sổ, thôi sự nhận các sổ của các ông bà có tiền gửi ở Hội Đồng-Ích.

Vậy ông bà nào có sổ gửi tiền mà chưa giao cho ông E. CHATAIGNEAU, là Giải-Tán-Viên, ở số 3 phố Jauréguiberry, Hanoi, thời xin giao ngay cho ông ấy trước ngày 31 Juillet 1924, quá ngày ấy, người có tiền gửi sẽ mất quyền đòi hỏi về số tiền mình gửi.

Giải-Tán-Viên

P. Pon. E. CHATAIGNEAU.

3804. **Y. M. G...**

MỘT LỜI KHUYÊN BẢO RẤT TỐT

Nếu thấy ai mắc phải bệnh suyễn, bệnh hen thì nên mách người ta dùng thuốc « REMÈDE d'ABYSSINIE EXIBARD », thuốc bột, thuốc vấn thành điếu, thuốc tẩng là để hút cũng như dùng điếu can mà hút vậy.

Thuốc này đã từng được thưởng nhiều hạng Médailles vàng và bạc. Thuốc này các lương-y ai cũng lấy làm hiệu-nghiệm. Mỗi năm chữa được ... hàng nghìn người khỏi bệnh.

Để bột trong một cái đĩa, hoặc trên một mảnh kim-khí mà đốt, rồi thở cái khói thuốc, thì lập tức đỡ ngay. Cứ thử mà xem, sẽ thấy kiến-hiệu lạ thường. Hút thuốc quấn Abyssinie Exibard (CIGARETTES d'ABYSSINIE EXIBARD) cũng hiệu-nghiệm lắm.

Trên các hộp quấn chung quanh hộp thuốc có in dấu-hiệu sau này mới là thuốc hiệu :

MARQUE DÉPOSÉE

Gởi bán tại BLANC, Hanoi / MONTÈS, Hanoi

祥和裕

YU-WO-TSEONG

VENTE EN GROS

48, Rue des Cantonnais, 48

Hanoi (Tonkin)

TÉLÉPHONE N° 255

Bản-hiệu có bán buôn các thứ vóc nhiều, hàng tàu nhiều lắm, hàng thật tốt, giá thật rẻ.

Có bán cả hàng ta Bắc-kỳ như the, xuyến, lĩnh, lụa, băng, quế, vân vân và hàng Saigon như lĩnh, the, vân vân.

Nay mới có đủ các mui, láng thâm, mua đen về sắt màn rộng khổ. Những hàng này bán buôn từng tấm, chứ không bán lẻ và không có mẫu gửi đi các tỉnh, vì hàng còn nguyên không thể cắt được.

Qui-khách ở gần nên đến bản hiệu mà mua, còn ở xa thì gửi thư về, bản-hiệu xin gửi contre remboursement.

Cẩn-bạch

3816 **YU-WO-TSÉONG**

Số 87

BÌNH SƠN LÃNH YẾN

(Chuyện một cô nữ-thần-đồng mới lên 10 tuổi, mà đã có tài văn-thơ nhả ngọc phun châu, khắp các quan trong tòa Hàn-lâm, đều phải bái phục. Thiên-tử phong cho là « Hoàng văn tài-nữ » lập lầu kén chồng, lại ban cho một cái roi kim-như-ý, hễ công-tử nào dám hỗn-hào xác-xược thì được phép đả-tử. Sau vì một sự kén chồng ấy mà sinh ra nhiều chuyện rất lạ-kỳ.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

HỒI THỨ XIX

Yến-bạch-hạm đỗ đầu kỳ sát-hạch, lại sai người đi nạp-giám cho *Bình-như-hành*, rồi cùng nhau tới *Nam-kinh* để ứng-thí.

Đến kỳ phong bảng, *Yến-bạch-hạm* đỗ giải-nguyên, *Bình-như-hành* đỗ á-nguyên. Tuổi trẻ lại đỗ cao, các nhà hương-hoạn có con gái tranh nhau gọi gả. Hết nhà này đến nhà khác, hai chàng đều nhất-mực chối-từ. Sau phiền-nhiễu quá, không thể chịu được, khi đi bái tạ trường quan rồi, phải tức-khắc về ngay *Tùng-giang*. Không ngờ về đến *Tùng-giang*, lại cũng vô-số nhà gọi gả con gái.

Yến-bạch-hạm và *Bình-như-hành* mới bàn nhau rằng:

— Cứ như thế này thì chi-bằng ta sửa soạn tiến Kinh thi hội ngay để cho đỡ sự phiền-nhiễu

Bình-như-hành ... :

Bây giờ ta ... tiến Kinh, cũng còn nhiều sự không hay.

Yến-bạch-hạm nói :

— Ta tiến kinh có việc gì là việc không hay !

Còn, đạn ... tự mình làm lấy thì mới được vinh, chứ nếu có nương tựa vào đâu, tức là giảm mất phẩm-giá. Tôi cũng đa-huynh không ... bị quan *Vương* đốc-học tiến-cử, họ-tên đã động đến tai thánh thượng, nay lại mới đỗ giải-nguyên và á-nguyên. Nếu ta tiến Kinh, đi đến đâu tất cũng lại làm cho náo-động. Thánh-thượng nghe tiếng, triệu vào bệ-kiến, hoặc tưởng lệ một vài câu thì đến khi ... đỗ cao, người ta lại cho là trường quan đón ý vua mà phát ấy đỗ, ta chẳng giảm giá văn chương lắm ru ! chi-bằng ta chối từ bị bệnh, khoa này không tiến Kinh thi hội được, để khiến cho nhân-dân trong cõi Kinh-thành đương mong-mỏi xem mặt hai ta nữa Rồi sau hai ta lên bước tiến Kinh, khi gần đến kỳ thi, sẽ vào thẳng trường ứng thi. Nếu ta lại thi đỗ khôi-nguyên, bấy giờ sẽ được nở-nang mày mặt, không uổng phụ cái tài học của ta vậy.

Yến bạch-hạm nghe nói, mừng rỡ mà rằng :

— Mấy lời cao luận của đại-huynh, thật hợp ý tiểu đệ lắm ! Nhưng đất *Tùng-giang* này không thể ở lâu được, tất phải cáo bệnh giả-cách tìm nơi tĩnh-dưỡng, rồi hai ta cứ thủng thỉnh đi dần, vừa đi vừa ngắm xem phong-cảnh Kinh nào, gần đến kỳ thi, sẽ vào tới Kinh, há chẳng trọn cả mọi bề hay sao !

Bình-như-hành nói :

— Vâng ! có như thế mới được !

Hai chàng bàn-định xong, thu-thập hành-lý, cùng nhau lên bước tiến Kinh. Lại dặn người nhà cứ nói thác là *Yến-bạch-hạm* và *Bình như-hành* đã về dưỡng bệnh ở *Tây-hồ*. Hai chàng lên bước lên đường, trước khi đi còn gần thì không dám chậm rễ Sau đi khỏi *Dương-tử-giang* rồi, bây giờ mới thủng thỉnh vừa đi vừa chơi.

Khi đi đến *Dương-châu*, nhân thấy chỗ ấy là đất phồn-hoa, định ở chơi lâu, mới lại tìm vào trọ ở *Quỳnh-hoa quán*. Chủ quán biết hai chàng là cử-nhân mới đỗ, một người giải-nguyên và một người á-nguyên, hết sức phụng-thừa.

Hai chàng vốn là người tài-hoa, lại không thể nhịn thơ được, trông thấy những nơi danh-thắng, đều tức cảnh đề thơ, bởi vậy chỉ trong 5 6 ngày mà danh-tiếng đã vang động khắp địa-phương ấy.

Nguyên địa-phương ấy vẫn có lệ hễ phàm có cương thân sĩ hoạn đi qua thì đều phải báo cho Phủ quan biết, để tiện việc nghênh-tiếp. Bấy giờ chủ-nhân ở *Quỳnh-hoa-quán* thấy *Yến-bạch-hạm* và *Bình-như-hành* đều là tân-khoa cử-nhân, mới mật báo cho các quan Phủ, Huyện.

Đậu tri phủ biết hai chàng là bậc cao tài, thi hương đã chiếm bảng khôi-nguyên thì đến kỳ thi hội này, ắt cũng có phận muốn cùng hai chàng kết-nạp, mới thân-hành đến để chào mừng. *Yến-bạch-hạm* và *Bình-như-hành* thấy vậy, vội-vàng chối-từ đi vắng.

Khi *Đậu* tri-phủ đi khỏi rồi, *Yến-bạch-hạm* thương-lượng cùng *Bình-như-hành* rằng :

Nay đã động đến tai Phủ-quan thì Huyện-quan rồi tất cũng kéo nhau đến mừng. Hai ta vẫn định đi lên, không cho ai biết, bây giờ đã kinh-động đến tai Phủ, Huyện, còn làm thế nào mà ở cho yên !

Bình-như-hành nói :

— Tất phải dọn đi ở chỗ khác mới được !

Hai chàng nhất-diện sai người tìm một nơi tĩnh mịch nào ở phía ngoài thành để đến trọ, và nhất-diện sai người đi dò xem lúc nào *Đậu* tri-phủ đi vắng thì đến để đáp lễ, chỉ để lại đấy hai cái danh-thiếp, rồi đi đến ở chỗ trọ mới ngay.

Khi *Đậu* tri-phủ về nghe nói có hai chàng đến, mới đặt tiệc rồi sai người cầm thiếp đi mời.

Tên người nhà về bảo rằng :

Yến tiên-sinh và *Bình* tiên-sinh, không biết đi trọ chỗ khác hay là đã tiến Kinh rồi, mà hiện nay không còn ở *Quỳnh-hoa-quán*.

Đậu tri-phủ nghĩ thầm : các cử-nhân tiến Kinh thi hội, nhiều ông ta chẳng quen biết bao giờ mà cũng cố tìm vào để quấy nhiễu hoặc tống tiền ăn-đường. Nay hai chàng này, ta cho người mời, lại lẩn tránh không chịu đến, thế thì chẳng những có tài, và lại có giá, thật là đáng quí ! Nhưng tiếc thay ta chưa được gặp mặt !

Lại nói chuyện *Yến-bạch-hạm* và *Bình như-hành* dọn ra ở một cái nhà trọ hẻo lánh tại phía ngoài-thành, chỗ ấy rất là tĩnh-mịch. Thường ngày vô-sự, hai chàng vẫn cùng nhau đi vào trong núi để dạo xem phong-cảnh.

Một hôm đi đã mỏi chân, vào nghỉ tại trong một nơi đại-đình, bỗng thấy hai tên dân-phu đội một cái giương lễ-vật, sau lưng lại có người thư-lại đi áp giải. Khi đi đến đại-đình, cùng vào nghỉ chân tại đấy.

Yến-bạch-hạm và *Bình-như-hành* vái chào người thư lại ấy mà hỏi rằng :

— Chẳng hay lễ-vật đưa đến nhà ai thế ?

Người thư-lại thấy hai chàng diện-mạo khôi-ngô, biết là qui-nhân, mới đáp lại rằng :

— Đây là lễ vật của quan *Đậu* tri-phủ tôi sai đưa về mừng thọ một vị hương hoạn họ *Lãnh* ở phía trước mặt kia.

Bình-như-hành vẫn nhớ nàng *Lãnh-giáng tuyết* là người *Duy-dương* mới kinh ngạc mà hỏi rằng :

À ! Thế ra một vị hương hoạn họ *Lãnh*, nguyên nhà ở đấy !

Sau chàng lại hỏi rằng :

Một vị hương-hoạn họ *Lãnh* này, nguyên quan-chức gì ?

Người thư-lại nói :

Nguyên thánh-thượng đặc-cách khâm ban cho được đối hàm Trung-thư.

(Còn nữa)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

THỪA-THIÊN

Bọn người Lào bán voi. Bọn Lào ba người đi bắn voi để lấy ngà đã hơn một tháng nay tìm khắp trên dãy Trường-sơn từ Quảng-trị đến Quảng-nam mà chưa tìm thấy con voi dực nào cả. Mới đây tìm được ở núi Truồi một đàn voi có ba con voi đực, một con thì đã lụy rồi, còn một con nữa bị thương còn chạy được chưa lụy. Bọn người Lào vẫn đang theo dấu mà tìm, chắc trong nay mai sẽ gặp. Nghe đâu hai cặp ngà ấy giá đáng vài trăm bạc.

Bọn này người tỉnh Tchépone xưa nay lấy nghề bắn voi bỏ-tót hay tê-ngưu làm sinh nhai. Bọn họ dùng một khẩu súng tối cổ, là thứ súng cò-mây-đá kiểu thần-công. Còn đạn thì dùng một lưỡ, me bằng thép có ngành hai bên, lưỡi ấy lại tra lên trên một cái cán bằng lại rất dài, một phần trên cái cán ấy thì có thoa thuốc độc vào đó. Khi nạp vào súng thì thấy cái lưỡi me thò dài ra trước miệng súng trông rất khiếp.

Cách đi bắn của họ xem cũng khó nhọc, giá tử mình thì không tài nào làm được, mà xem họ thì lại có bề thung-dung nhàn hạ lắm. Trong bọn ba người thì anh chủ súng lại nghiện thuốc phiện. Còn hai người kia là kẻ tây tùng mỗi người cứ mỗi cái chi trong ấy chỉ có một mớ gạo một thỏng mắm vai cái áo quần cũ. Một bộ ban đèn tối giản tiện là cái ban đèn bằng cái hũ con con, cái chụp đèn bằng cái ống nứa. Ngoại giả thì có mỗi người mỗi cái ban xe chỉ, vì họ chỉ có nghề xe chỉ gai khéo làm ; không có mền cnẩu gì. Họ cứ phiêu du trên rừng dọi đâu ăn đó, nếu được đường có bắt được con nào con rất nay là con chim con cá gì thì để ăn cơm, mà nếu không thì cứ cơm với mam hoặc là ăn cơm lạt cũng ngon, đến tối lại, nếu gặp được xang man mọi nào có gốc cây hay là đa thì dựa lưng vào mà ngủ, nếu gặp mưa thì kiếm là c nối là tối mà che mà đắp cũng có thể ngủ ngon ngủ say được, gặp cơn nghiện thì cũng trương đèn lên đem xe lọ ra kéo vài hơi. Còn hai đứa tuy tùng kia thì trong khi đi tìm voi nếu gặp được bụi gai nào tốt thì tước lấy chỉ rồi khi rảnh lại đem ra xe. Cứ như vậy mà ngày nọ tháng kia trên rừng mấy kỳ cho đến lúc nào kiếm được ngà voi mới về.

QUẢNG-NGÃI

Sông Thu-xã. — Sông Thu-xã là một sông chỉ phải của sông Trà-khúc, chảy ra Cổ-lũy. Đường giao-thông buôn-bán của phố Thu-xã chỉ nhờ ngọn sông này. Sông nầy trước kia sâu thẳm rộng rãi dễ đi, ghe thuyền đến mùa buôn bán, từ tháng giêng đến tháng bảy, thì ngày nào cũng đông, chiếc lại chiếc qua, xuất hóa nhập hóa, đi đi về về Tourane, Quảng-ngãi liền liền. Thuyền buôn to lớn đều đâu cũng đến bến Thu-xã được. Bởi sự buôn bán có cơ phát-đạt thế, nên nhà-nước đã xây cừ dọc-dài theo tả ngọn sông ấy, nhà buôn họ làm ngay thẳng dựa lưng kẻ bờ cừ ấy, trước mặt có đường quan lớn, thủy bộ giao-thông, thương-nghiệp ở đấy ngày một bành-trướng, ra mãi. Mà hai năm kia bị mấy trận lụt to, là n cho sông nầy chỗ lở chỗ bồi, chỗ cạn bãy còn cát trơ trơ, có dâu lan-mọc chỗ sâu, sâu thẳm, sao đò không thấu, thành thử ghe thuyền lên xuống rất nỗi khó-khăn, ghe lớn đi được nhưng phải chờ nước lớn. Thuyền bè ở Tourane chạy vào chỉ nằm ở Cổ-lũy, hàng hóa phải san ghe nhỏ, vợi lên vợi xuống mà thôi. Sự giao-thông vì thế mà trở-ngại lắm nỗi : Phi-chí về đường giao-thông bất tiện mà thôi, mà lại có phần tổn hại về đường vệ-sinh nữa, vì rằng: sông nầy đã hẹp, mùa nầy nắng to, lòng sông khô cạn thêm, nước chảy không thông đó ô-uế đọng lại, gia-dĩ lúc nầy là mùa buôn bán đường-than nhiều, ghe thuyền chồng đến, lại lại đi đi, ngày thường ước có vài ba trăm chiếc, chồng chèo vẫy-nhầy, bùn lấy cùng đó ô-uế nổi lên, nước sông đen như nước mực, bốc lên mùi hôi rất khó chịu. Làm ai đi ngang qua đó, không ai chịu nổi. Làm cho một phố Thu-xã phải chịu cái xú-khí ấy. Nhứt là tụi phu khơi đường luôn ngày ở bờ-cừ ấy, đóng đảo thế, mà chúng nó đã giỏi chịu !! Thương thay cho con nhà khó nghèo phải chịu lấn lộn mấy chỗ ấy cũng cam!

Vì sự trở-ngại cho đường giao-thông, và mất vệ-sinh cho công chúng nên năm sáu tháng trước đã nghe nhà-nước muốn sức đào lại sông nầy cho thông lên sông trên, và sâu thêm ra nữa, cho tiện lợi nhà buôn và được sự vệ-sinh nữa. Nghe tin ấy ai cũng mừng, mà nên lâu chưa thấy chi cả ! Mong rằng nhà-nước ra ơn mau trù tính sự đào hơi sông nầy, thì đường thương-mại giao-thông lại chấn-phát còn thêm mỹ mãi ra, thành phố Thu-xã có thể mở-mang rộng-rãi hơn nữa, và sự vệ-sinh mới có phần khỏi hại được. Mong lắm thay !

CẢM mới và cũ, HO
HO RAN NGỰC
trừ tuyệt nhờ bởi
Solution Pautauberge
uống hễ HƠI và ngừa bịnh HO LÂU
Giá một chai bốn quan
L. PAUTAUBERGE.

Hỡi các ông mắc phải bệnh tình (dâu và giang-mai) khuyên các ông chớ dùng thuốc nhảm, tốn tiền mà bệnh càng thêm nặng. Các ông nên mua thuốc ở Hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 46, phố Principale, tỉnh Đáp cầu, là một nhà chuyên-trị, bán thuốc bệnh tình đã có tiếng, không ngày nào là không tiếp được giấy người khen ở các nơi gởi lại. « Cải cước độ hoa một đồng một lọ.
2052

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC
泰 LỢI-THÁI 利
110, Rue des Changeurs, 110
HANOI
Bản-hiệu chuyên nghề ngót 20 năm, buôn bán thực thà, được nhiều qui-khách chiếu-cố, hằng ngày vẫn gửi vàng và đồ vàng đi bán các tỉnh trong cõi Đông-pháp và Cao-miên Laos.
Độ khách quen hay là, hễ gửi Commande mà có dặt tiền trước thì bản-hiệu cũng chiếu theo lượt gửi mà gửi đồ đến tận nơi.
2048

QUINQUINA CUSSAC
BỔ SỨC — KHỎE NGƯỜI
Chế bằng rượu vang tốt. Rượu ấy làm cho ngon cơm, và cái vị nó rất ngon.
Rượu ấy khỏe và bổ làm cho người mới đau khỏi được phục-sức, trị được bệnh huyết-suy, bệnh sốt-rét cũng bệnh mệt nhọc.
Ai muốn giữ gìn sức-khỏe nên dùng rượu này.
Hiệu GUIONEAUD FRÈRES
HANOI — HAIPHONG
Đứng làm đại biểu bán rượu ấy cho khắp cả hạt Đông-pháp

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt quý ông nào mua thì gửi tiền cho kể không, số tiền gửi theo giấy mua thì văn-quán không trả lời. Mua báo tính từ rằm hoặc mùng một tháng mày trở đi cho gọn.

MỘT HỘP THIỆT THUỐC HƯƠN
VALDA
dùng trong lý, ngâm nhỏi lúc thì dù ngăn ngừa
Khỏi đau độc giọng. Khỏi đau phải và đủ trừ các bịnh
NHỮNG LÀ
Sổ mũi, nghẹt mũi, phong hàng, ngoại cảm, hoặc đau nhiệt nói xàm, vấn, vấn
MA NHỨT LẠI HAI
ĐỔI CHO ĐƯỢC
THIỆT THUỐC HƯƠN
- VALDA -
bán đựng trong hộp mà thôi, trên nắp hộp nhớ phải có chữ hiệu
- VALDA -
mới thiệt phải

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

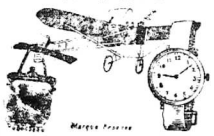
Sâm, Quế, Thục, Cao
Bán tại hiệu QUẾ-LÂM
số nhà 20, phố Phúc kiến
Chủ nhân : DƯƠNG-BÁ TRẠC
Hàng thực tốt, giá thực rẻ
Quí khách dùng thử, sẽ biết thực hư.
2050

KIM-CƯƠNG XIÊM
Bản-hiệu mới về một lô KIM-CƯƠNG XIÊM để làm mặt-nhẫn và hoa-tai, thật-sáng và nhanh lắm chẳng kém gì kim-cương tây. Quí khách nên đến chọn mau kẻo hết mất cơ-hội, vì thứ này cũng xiêm không thường có, đem đi làm quà mấy đám cưới thì rất quí, thật là sang-trọng.
Kỳ tàu này mới sang
Laine complets et pardessus, imperméable cùng các thứ hàng to lụa Tây-Nam rất mới. Giá bán phải chăng.
Xin bẩm : **Hiệu NAM-THỊNH**
Soieries — 6 Rue des Cantonnais — Hanoi

Hiệu LY-SENG-BAO, số 42, phố hàng Bồ, Hanoi, có đủ các hạng kính : cận thị, viễn thị, xem sách, kính giả, đủ các số tuổi đều có giống sẵn cả. Và có riêng một thứ viễn cận chậm để thử số kính thực là tiện để các ngài đến thử khỏi mất thì-giờ. Lại có cả các hạng kính mùi dè dùng về mùa nắng, đủ các kiểu. Kính cáo.
2052
Tiến-bộ chi nhốn-kính gia

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!
Rượu bổ-dào : TONIQUE TONKINOIS
Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc ai để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ **rượu bổ-dào** của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc **rất rẻ tiền và rất qui để trị các chứng bệnh như : kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, còm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình**, lại rất là **bổ sức cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe**, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn ! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là **công-hiệu.**
Giá bán **2$25** một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ **hoa-hồng.**
Hiệu Bào-chế MONTÈS, 54, phố Tràng-tiền, Hanoi.

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ. Hanoi
敬八廿號門洛蒲行內河京東
Chúng tôi kính-trình các quý-khách biết rằng nay nhân dịp tết Tây, tế ta sắp đến nơi chúng tôi mới tiếp được ở Hong-kong (Hương-cảng) Canton (Quảng-châu), Shang-hai (Thượng-hải), Pékin (Bắc kinh) vân vân, sang nhiều đồ bạc, vàng, ngọc, ngà, xứ, cốt để bán vào hai dịp ấy.

Các thứ đồ bán Tết này thì thật là tinh sảo, thừa để lâu lắm nay mới đến nơi, song chúng tôi lại định giá rất rẻ cốt để chiêu khách.
Xin các qui-khách có lòng chiếu cố thì mau đến bản hiệu mà mua kẻo hàng hết thì mất một dịp đặc biệt đi.
Kẻ mua, người xem, đêm ngày đến bản hiệu cũng xin nhất luật tối đãi.
Cẩn-cáo
HIỆU PAO-VA, Bijoutier
Phố Hàng Bồ, số nhà 28, Hanoi.
2032

ŒNO KOLA COCA
RƯỢU BỔ
酪補
J. BLANC *(đệ nhất hạng bào-chế)*
Ông **L. BLANC** *(người nối-nghiệp)*
HANOI (Bắc-kỳ)
chế ra
Giá bán **2$40** một lít
Một ngày hai lần, trước bữa cơm, thì uống một cốc con
參勝白吉旺每吉旺沒噬礙欲咬粗
Bán tại : Hiệu Bào-chế **J. BLANC**
2039 *52, phố Tràng-tiền (Rue Paul-Bert) Hanoi*

CÁC NGÀI CÓ THỂ ĐƯỢC
MỘT CÁI CỦA LỚN
Muốn như vậy, nên mua lấy hai vé
FONCIÈRE 1909 và COMMUNALE 1912
Lần mua phải nộp 20 quan, còn thì nộp làm 20 tháng, mỗi tháng 20 quan. Ngày kéo nộp tiền lần đầu, tiền được hai vé ấy, riêng mình có quyền xử-hữu, nếu vé trúng số, được lấy cả tiền. Như vậy vừa được dự các cuộc rất to, mà mình chỉ chịu phần tiền-tiêu đổi chút, là được quyền xử-hữu hai cái vé rất quý có sinh lợi-tức.
Vé FONCIÈRES 1909 mỗi năm dự 12 cuộc rút số, tháng nào cũng có ngày mồng 9 thì rút số.
Vé COMMUNALES 1912 mỗi năm dự 12 cuộc rút số, tháng nào cũng có ngày 22 thì rút số.
Mỗi hai thứ vé mỗi tháng số :

2 lô.	100.000 quan
2 lô.	10.000 quan
22 lô.	1.000 quan
168 lô.	500 quan

Mỗi năm số 24 lần rút số, có thấy hơn ba triệu quan.
Hễu nào vé ấy, thực là đặt lại rất tốt, mà tháng nào may ra lại được hai lần trúng số.
Muốn dự các cuộc số số ấy, nên gởi 20 quan đến nhà :
BANQUE NOUVELLE, 3 Rue Papère, MARSEILLE (France)
R. C. 6576

RƯỢU NHO J. K. WATSON
Là một thứ thuốc bổ mạnh nhất, cái phép chế thuốc này khảo-cứu đã lâu năm, và cái cách làm, lại tinh-vi cẩn-thận, nên thuốc này là một thứ bổ mạnh nhất.
Những khi cơ-thể cần dùng phải bổ dưỡng rất mạnh, thì dùng thuốc này chắc và nhậy lắm.
Bệnh huyết suy, bệnh gân yếu, bệnh ghíp, bệnh sốt rét rừng, v. v.
Uống một cốc nhỏ (liqueur) hai mươi phút trước hai bữa ăn chính.
Giá bán : 2$50 một litre
Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE
59, phố Paul-Bert, Hanoi